

Raad voor de
rechtspraak

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Commissie voor
Justitie en Veiligheid

datum 14 maart 2025
ons kenmerk UIT 14477 LR/RR
onderwerp Rondetafelgesprek strafbeschikkingen

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

(088) 3610000
www.rechtspraak.nl

Geachte leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,

Graag dank ik u voor de uitnodiging om aan het rondetafelgesprek van 26 maart 2025 deel te nemen. Hieronder een samenvatting van de zienswijze van de Rechtspraak.

De ‘tijdelijke instructie intensivering strafbeschikking bij veelvoorkomende vermogensdelicten’ van het OM is op 1 februari 2025 in werking getreden en kent geen vervaldatum. De werkinstructie ziet op een ruimere inzet van de strafbeschikking bij verdenking van diefstal, verduistering, oplichting en heling. Deze werkinstructie is een eerste stap. Uiteindelijk is het de bedoeling de instructie gefaseerd uit te breiden, ‘totdat het doel van zo min mogelijk dagvaardingen voor feiten met een strafmaximum van zes jaar of minder is bereikt.’ Met andere woorden: het OM is voornemens de wettelijke ruimte maximaal te benutten. Dat is een fundamentele koerswijziging ten opzichte van het huidige systeem en zal feitelijk betekenen dat er minder zaken voor de politierechter worden gebracht en minder (korte) gevangenisstraffen worden opgelegd. De Raad heeft principiële bezwaren tegen deze koerswijziging.

Zorgvuldigheid

Bij een politierechterzitting beslist de rechter na hoor en wederhoor. De rechter weegt de argumenten van OM en verdediging. De rechter volgt de vordering van het OM lang niet altijd en uit data blijkt dat een deel van de zaken (PR en MK: ongeveer 10%) eindigt met een vrijspraak.

Voorafgaand aan het opleggen van een strafbeschikking vindt soms een OM-hoorzitting plaats, maar niet altijd, en uiteindelijk beslist het OM. Het laatste onderzoek naar de praktijk van de strafbeschikking was in 2022, door de PG van de Hoge Raad. In dat rapport wordt geconcludeerd dat er verbeteringen zijn geboekt op het gebied van zorgvuldigheid en kwaliteit van de strafbeschikking, maar dat er ook nog zorgen zijn, bijvoorbeeld wat betreft de omschrijving van het strafbare feit waaraan de verdachte zich schuldig heeft gemaakt. Hierbij kan het gaan om incorrecte, onvolledige of te ruim geformuleerde omschrijvingen. De burger wordt dan schuldig bevonden aan een ander delict dan hij werkelijk heeft gepleegd.

Raad voor de
rechtspraak

datum 14 maart 2025
kenmerk UIT 14477 LR/RR
pagina 2 van 3

Openbaarheid

Als er al een ‘OM-zitting’ plaatsvindt, is deze niet openbaar. Als een groot deel van de zaken verschuift van Rechtspraak naar OM, betekent dit dus dat deze zaken aan het zicht van de samenleving worden onttrokken. Nu kunnen slachtoffers, belangstellende burgers en journalisten komen kijken hoe recht wordt gedaan. Straks is dat voor de betreffende zaken niet meer mogelijk. Een verlies aan openbaarheid is een verlies aan controleerbaarheid.

Afschaffing korte gevangenisstraf

Door het nieuwe en aangekondigde beleid zal uiteindelijk de gevangenisstraf korter dan 6 maanden feitelijk worden afgeschaft. Het gebrek aan openbaarheid en de aanzienlijke verlaging in straftoemeting kan afbreuk doen aan de geloofwaardigheid en effectiviteit van het strafrecht. Denk daarbij aan strafdoelen als vergelding, preventie en normbevestiging.

Rechtsbescherming

Het niveau van rechtsbescherming is bij de strafbeschikking lager dan bij een rechterlijke procedure. Dit geldt zowel voor de verdachte als voor het slachtoffer. Een verdachte kan tegen een strafbeschikking (binnen twee weken) in verzet, maar dat vereist wel het nodige van het begrip en het doenvermogen van de verdachte.

Het slachtoffer wordt niet uitgenodigd voor een eventuele hoorzitting voorafgaand aan het opleggen van een strafbeschikking en kan dus geen spreekrecht uitoefenen.¹ Ook is er geen gelegenheid een ingediende schadeclaim nader toe te lichten. Bij politierechterzitting komt het regelmatig voor dat er discussie is over de omvang van de schadevergoeding (bijv. over de waarde van de gestolen goederen of immateriële schade). Het is onduidelijk hoe hiermee straks wordt omgegaan in de strafbeschikkingsprocedure.

Rechtsgelijkheid en rechtseenheid

De werkinstructie OM is een tijdelijke instructie. Dat betekent dat er een groot verschil in afdoening kan ontstaan tussen enerzijds zaken die voor en (*eventueel*) na de werkingsduur van deze instructie worden afgedaan en anderzijds de zaken die tijdens de werkingsduur worden afgedaan. Wat is de rechtvaardiging van het verschil in bestraffing (wel/ geen gevangenisstraf)?

Bovendien ligt het voor de hand dat de werkinstructie zijn weerslag zal hebben op de strafeisen ter zitting en dat deze ook milder zullen worden. Dat is ingewikkeld, want de uitgangspunten voor straftoemeting van het OM zullen dan zeer afwijken van de oriëntatiepunten van de Rechtspraak. Wat gaan rechters doen? Blijven ze de oriëntatiepunten volgen en blijven ze consequent conform de oriëntatiepunten hoger straffen dan geëist, of niet? Oordeelt elke rechter daarbij hetzelfde?

¹ Dit is bij deze werkinstructie nog niet relevant. Voor de genoemde delicten geldt geen spreekrecht. Dat is bij eventuele uitbreiding mogelijk anders.

datum 14 maart 2025
kenmerk UIT 14477 LR/RR
pagina 3 van 3

De kans bestaat verder dat de verschillende parketten op andere wijze om zullen gaan met de werkinstructie, afhankelijk van de omvang van de zaaksvoorraad. Dit kan tot verschillen in straftoemeting tussen de gerechten leiden, met landelijke rechtsongelijkheid en gebrek aan rechtseenheid tot gevolg.

Omdat de werkinstructie alleen meerderjarigen betreft en dus niet minderjarige verdachten, bestaat bovendien het risico dat de straftoemeting tussen beide regimes uit de pas gaat lopen. Het bouwwerk van straftoemeting zou dus al met al uit zijn verband kunnen worden gerukt.

Hoogachtend,

Henk Naves
Voorzitter Raad voor de rechtspraak